

Ви скажете, що в мені не може бути душі громадянина В., бо дня й року мого народження він ще був живий і перебував хай у відносному, але здоров'ї, наскільки це «здравіє» може бути у центральноєвропейського чоловіка, який перебуває під природним гнітом незвичних для його організму сибірських кліматичних умов. А може, ви нічого й не скажете з цього щодо цього, бо вам невідома усталена державною машиною дата смерті громадянина В. Та й хто взагалі такий громадянин В., вам невідомо, бо національне питання так в'їлося у ваші печінки, що непомітна колонка про вшанування річниці полум'яного борця за правду в шанованій вами газеті так і залишиться вами непоміченою, бо того дня, коли вона з'явилася, до вашого життя нагло увірвалася якась велемовна дрібничка. Хоча чому тоді полум'яного, скажете ви, якщо про його місяяньскість знають лише кількарю сакрально втаємничених мечем історичної науки збоченців.

Того дня й року, коли я народилася, мало ким знаний поет і відомий лише дрібці архівних шурів від історії дисидент калатав покарьоженою ложкою мутнувату рі-

дину, звану чаєм. Звук биття ложки стінками алюмінієвої кружки міг би бути й дзвінкішим, але в більш придатних для мистецтва умовах. Наразі ложка лунила в посудині, наче калатальце в підпорченому церковному дзвоні, дивом уцілілому в руїні затопленої церкви, на голомозій маківці якої замість хреста виросла доволі струнка, але недогодована, рахітична якась, як діти 33-го, тополя. Дивом уцілілому... Та яке то диво, коли все незвичне, що відбувається в релігійній галузі, називається дивом. Так що будемо вважати, що дзвін у церкві, де кількадесят років тому бабця потайки хрестила громадянина В., майбутнього поета й дисидента, а тепер почилого в бозі й в офіціозі, маловизнаного, але де-юре вшанованого за якимось таємничим усталеним списком, уцілів найзвичайнісіньким чином. Просто тому, що ніхто його вбивати чи руйнувати... — як можна сказати про дзвін? Навіть не дзвін, а так, дзвоничок... Одним словом, ніхто з ним особисто нічого робити не збирався. Просто село зібрало клунки, бо чумайданів у них тойді не водилося, сіли, хто куди мав, та й поїхали чимскоріш, ачей от-от приручена стихія лагідно лизне язиком і їхні хати, і їхні городи, і їхню церкву, що стояла-стояла, стояла-стояла, вистояла, але чи довго ще стоятиме?..

Так от, того дня, коли моя напівпритомна мама змучено дерла м'якими своїми занадто молодими нюгтями фарбовану стіну пологового коридору — не знаю, чи то була пологова клініка, не певна, що в 70-ті в при малому містечку то було щось таке, вузькоспеціальне, зрештою, і в коридорі я також не певна, але менше з тим. Так от, того дня, чи, точніше, вечора громадянин В. гірку думу думав про те, що він — іронія долі! — сидить у брудній робі в брудному бараці, за три роки до офіційної смерті, за три десятки років до того дня, коли всі погодяться з тим, що він — український поет-пророк. Звідки мав він те знання про дату смерті, однозначно сказати історикам

важко, ачей лише крихти мирських здатні осягти суєту дат та віх, відтак, зневажені, ті самі кидаються на своїх неблаганних байдужістю властителів, як невідь звідки взяте знання. Отче наш, Ти еси на небесах...

Він думав цю гірку думу й стиха усміхався в півбоки вуст, адже він, так, він Поет (а який українець не поет?), але він звичайнісінька людина, яка прагне банальних простісіньких істин віри-надії-любові. Але ж стільки ці істини вимагають жорстокости, як же талановито вони вчать смерті! Уміти вмирати — найвищий пілотаж навичок життя, думалося громадянину В., згодом мало ким знаному поетові й відомому лише дрібці архівних шурів від історії дисиденту під калатання кривої ложки.

Цієї миті моя маленька мама знепритомніла. Доки Поет пив чай, її нарешті помітила випадкова нянецька. Повагавшись мить — хто її зна, про що й думала, чому вагалася — нянечка тернула руки об зашморгані поли невідомого кольору халата, може, колись і білого. Тернула руки, бо перед цим тримала віхтя, що ним наводилася чистота, і кинулася до підліткуватої, куцої якоїсь породіллі.

Тоді, як Поет гірко й іронічно обмірковував свою місяняську роллю в становленні своєї упослідженої нації, він здогадувався, що конкурс на цю роллю за кількадесят років буде неабиякий, причім кумівство в цій борні стане не останнім важелем для втрапляння до когорти. Але й знав він також, що перемагає той, хто найменше прагне змагатися. Тож Поет і за покликанням «в'язень сумління» досьорбав свій чіф, знаючи, що доля його бажання в разі чого не спитається. І що «раз» цей настане рано чи пізно, але б так хотілося в долі попрохати хоч малесенької плати наперед. Наприклад, хоч дрібнесенького, але нащадка. Але на це годі сподіватися. Годі, я сказав, сказав подумки Поет, відсуваючи вихололу алюмінієву кружку і знову стаючи громадянином В. Годі, втомлено

повторив він і аж пристукнув, мабуть, для переконливості, кружкою, наче ставлячи підсумкову крапку в роздумах. Крапка глухо зойкнула, але стійко знесла дивний спосіб свого утворення. Пів кружки густючого чорного борщу з заваринок ліниво гоїднулося й завмерло, як завмер у липкій прострації й Поет.

П'янi згуки роб, що напівпросвічувалися суєтною пiтьмою за вiкном, не могли вже зрушити з мiсця шальку, яку Поет отримав змогу покласти на терези долi власноруч. Лише лагiдний iронiчний пiвусмiх возвiстив нехтування Поетом незбагненности високих матерiй, ачей вони, гейби молочнi песики, тулилися слiпими писочками до величi поетової, що не мала жодного-жоднiсiнького наміру височини.

Тут була й уродилася я. Подiбний на схлип рвучкий видих вирвався з поетового горла, а втiм, зiйшовся вiн у митi з недалеким дзенькотом розбитої за межами поетової прострації пляшки, тож лише протяг мiг би зважити на той банальний кiмнатний звук, якби вмiв чи мав охоту зважати на такi витребеньки... Матуся моя задовго до того видиху зо пiвтора року вигрiбала з макiвок териконiв запорошену руду, а, дотягши набряклi литки до гуртожитку, спала пiд панцирним небом лiжка, бо не хтiла плямити незвичну й незламно чисту постiльну бiлизну. Казали на неї «дiкаая», «волчiнонок», крутячи муторно солонкувато пiдпахченими пальцями бiля скронь, а вона лише насторожено дивилася на начорненi складки повiк, що поетично звалися стрелками, й, зятято крутонувши кiстлявим боком над твердими скибками долiвки, наче над аборттованими скибками долi, замикала очi вiд слiпкуватого совгання лакованих лодочек i танкеток i вовтузiння кучерявих хахатушек у передчуттi танцюльок iз кавалерами на широку ногу.

Звичайнiсiнька iсторiя.

Пiд заплющеними очима, десь мiж скронями й знечуленими вухами, гуляли барвистi спогади лiтнiх ранкiв помiж Пристiном та спрагло вигнутим Уступом. Пiзня вода Айдару залила луки, i тепер трави з осмiливiлими було кiткками мляво колихалися пiд лiтеплою товщею. Десь там, мабуть, була й Атлантида. Вона ковзала босими ногами по дну, ступаючи несмiливо й легко, адже наступити пiд таким неозорим килимом води можна було будь на що, включно з Атлантидою, яку, казав батько, затопило якось так само, як тепер iхнi луки. Тепла вiльгiсть умлiлої стихiї торкалася кострубатої брижки трусикiв, що промiнцями простягалася до живота з мiжнiжжя, так що навiть старанно йдучи навшпиньки, уникнути цього дражливого доторку було неможливо.

Сонце гуляло все вище, втiкало вiд неозорого овиду степу до Пристiна, наче прагнучи зачaitися вiд сорому власної палючости за крейдяний кряж, туди, на захiд, де край сього свiту, звiдки луняють мiж трiскотнявою приймача незграбнi чужi лiтери й згуки, щось бурмочучи собi з iнтонацiями недоумкуватого Хведi, якому мама завше виносить пирiжкiв. Тиша з вкрапленнями прохолод скорого надвечiр'я не давала жодної комiрки для схоронення людських виявiв. Лише ген далеко мiж голками тополь виникала випадкова людська постать, така далека й платонiчна, що своєю присутнiстю лишалася лише цяткою на мапi.

Потiм батько, дiд мiй, шез. Разом iз Атлантидою. Iї так i не знайшли, хоч по повнi вода й пiшла. Трави лежали, наче знеможенi коханцi, а вигнанцi, небажанi свiдки — комашва, втратила надiю вiднайти свої колишнi домiвки. Сонечка потомилися днями лiтати в пошуках i майнули до Циганiвки громадити собi свої сьогоденнi луки. Та бiлябережна глина, чередою рознесена й утоптана, мов сургучева печать на довгоочiкуванiй бандеролi, не давала паростю вхопитися за життя, тож мала родина

полетіла назад, під Пристін. Дорогою, над Айдаром, зустріла заплакане замурзане дівча, що розгойдувало, сидячи на теплих вичовганих дошках, підвісний місток над річкою, небезпечно схилившись над обрамленим очереттям плесом притоки Сіверського Дінця, чия історія називання з повагою переказувалася від покоління до покоління. Така собі вельможна Катерина, їдучи біля мальовничих берегів, отримала в подарунок впольовану місцевими рибалками нічогеньку рибину й у захваті вигукнула: «Ай, дар!»

Є чим пишатися, чи не так? Та тільки дівча тоді ще не знало про славну історію неославленого й неоспіваного у віках свого краю, ачей вигулькнуло й наздогнало її це знання вже на перевалі літ, коли довчала української мови третє чи четверте покоління, пораючи самотньо в умовах незалежності України курей та качок і щодень вигріваючи ноги плетеними з собачої шерсти чи то пак вовни шкарпетками до колін. На невеличкій полиці стояли суворі солдатики книжок про збуття в безсмертя, де подеколи траплявся на очі з-поміж інших і ретушований портрет Поета, але нічого, крім абстрактного жалю за колись живучими людьми, той фізіономічний ряд у неї не викликав. Обтріпані закладинки з нарізаних аркушів зошита в клітинку — єдині натоді вірні товариші почилих у бозі носіїв чину та їхніх чорним по білому друкованих біографій із курсивними ланцюжками цитат.

Тяжко йому було, тяжко, бо обдарування, коли його хтось людині дає, не завше обмежується якимось одним виявом, воно пазурами охоплює всю істоту, беззастережно, безапеляційно втручаючись до найменших дрібниць чину чи почування. Поет мав натуру, хоч і втомлену вже тепер постійною потребою пригнічення, нестримну й палку, палючу, хай уже навіть — вогненну. («Нестрима, нестрима!» — дзвінко сміялася вона й утікала між позолочених надвечір'ям стовбурів сосон). Погляд його майже чорного ока, навіть випадково відпущений на волю, міг запалити найхолоднішу натуру при виконанні найслужбовіших обов'язків. Так вони зустрілися й із нею. Потім якось надто випадково в архівах КГБ цілком стороння, себто незацікавлена в цій інформації, людина, перекладаючи з масивної металевої полиці заповорошені теки, не помітила, як дрібненький пожовклий аркуш із надірваним кутиком, мабуть, тому-таки кутику й завдяки, випав із неохайної течки й загубився десь поміж невблаганних архівних стояків історії.

«Кохана! Ти наче поруч, бо тіло моє палає, мов доторк мій до Тебе, обачно випущений поруч у повітря завітреної весною кімнати, насправді лягає на шовкові тендітні Твої рамена, я наче навіть із радістю чекаю настання того для Тебе «чорного дня», що Ти завше до нього звертаєшся, постійно відкладаючи наше спільне завтра... отже, чекаю нетерпляче того дня, який дозволить кинути Тобі всі невинувато неперероблювані обов'язки й завдання й покластися на свого весільного чарівника, готового свою непретензійну лайдацьку кімнату, цю свою пошарпану шпаківню перетворити заради Тебе на найчарівніший палац магічною силою